

BOP3102

BACHELOR I GRAFISK DESIGN

Individuell oppgave
Høyskolen Kristiania

«En skjønnlitterær barnebok om å være født i feil kropp.»

VÅR 2017

«Denne bacheloroppgaven er gjennomført som en del av utdannelsen ved Høyskolen Kristiania. Høyskolen er ikke ansvarlig for oppgavens metoder, resultater, konklusjoner eller anbefalinger.»

Forord

Dette er en bacheloroppgave hvor jeg tar på meg det jeg ser på som et samfunnsnyttig designprosjekt. I mangel av en skjønnlitterær billedbok for barn i alder 3-6 år om det å være født i feil kropp, går jeg inn i en verden hvor jeg nærmest står på bar bakke fra start.

Jeg vil derfor først og fremst takke Tone Maria og Mikael på Harry Benjamin Ressurscenter (HBRS), for gode historier og informasjon om det å være født i feil kropp. Jeg vil videre takke alle de som står frem om å være «født i feil kropp» i dokumentaren «Født i feil kropp» på TV2, som deler sine historier usensurert. Miriam Østrem har motivert meg med sine ord om at hun kunne ha fått hjelp tidligere, om hun hadde lest en slik bok. Mitt intervjuobjekt Dag Larsen på Barnebokinstituttet, gjorde at boken min tok en helt annen vending enn det jeg hadde tenkt fra start. Alt ble så mye klarere for meg etter dine kritiske spørsmål og gode råd. Tora Marie Norberg, min veileder. Takk for at du er så dyktig i illustrasjon –og barnebokfaget, og har vært så direkte. Sist men ikke minst må jeg takke min samboer Thomas for tålmodigheten, og for at han til en viss grad har greid å holde huset ryddig og skittentøyskurven halvtom.

Sammendrag

Hvert år er det 15-20 barn under 15 år som er til utredning for diagnosen transseksualisme på Rikshospitalet. De opplever at deres indre kjønn ikke går overens med det ytre. De siste årene har det blitt mer åpenhet om denne diagnosen, og flere stå frem som transseksuell – også i media. Gjennom den norske dokumentarserien «Født i feil kropp» på TV2, har det norske folk fått et innblikk i historier fra både barn, ungdom og voksne som opplever å være født i feil kropp. De er med på å spre viktig kunnskap om diagnosen.

I denne oppgaven tar jeg for meg et designprosjekt som et fåtall har begitt seg ut på her i Norge. De som har prøvd, har ikke lyktes. Forlagene står enda uten en publikasjon av en skjønnlitterær billedbok for barn om det å være født i feil kropp for de minste. Med innsikt fra organisasjoner, fagpersoner og personer som er født i feil kropp, skal jeg illustrere en historiefortellende skjønnlitterær billedbok for barn i alderen 3- 6 år.

Barn som opplever å være født i feil kropp opplever situasjonen som vanskelig. De ønsker bare å være seg selv og bli akseptert for den de er, men når folk rundt og samfunnet har forventninger og definisjoner på gutt og jente, så er det utfordrende for dem å passe inn i en av definisjonene.

Barnelitteraturen bør speile samfunnet, og at barndom og oppvekst ikke alltid er like lett for alle. Litteraturen kan være en arena for selvutvikling. Bøker kan være holdningsskapende, men også en arena for å få hjelp. De som opplever å være født i feil kropp kan kjenne seg igjen i hovedpersonen, og kan få hjelp til å sette ord på hvordan de selv føler det.

Boken skal basere seg på historier fra virkeligheten. Illustrasjonene skal være usensurerte og analogt utført. Jeg har fokus på samspillet mellom tekst og illustrasjon. Historien skal være søt og morsom, men med en seriøs undertone.

God lesing.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for valg av prosjekt	6
1.2 Min motivasjon for prosjektet	6
1.3 Formål og hensikt med prosjektet	7
1.4 Problemstilling	7
1.5 Avgrensning	8
1.6 Oppgavens struktur	8
2.0 Teorigrunnlag	9
2.1 En begrepsavklaring	9
2.1.1 Transseksualisme	9
2.1.2 Født i feil kropp	9
2.1.3 Identitet	9
2.1.4 Designfaglige begreper	9
2.2 Valg og bruk av teori	9
3.0 Metode	11
3.1 Metodevalg	11
3.2 Intervju	11
3.2.1 Samtaleintervju	11
3.2.2 Intervju med intervju skjema	11
3.2.3 Spørreskjema på mail	12
3.2.4 Sekundærdata	12
3.3 Innsamlet datamateriell	12
4.0 Kreativ prosess og metode	13
4.1 Research	13
4.2 La underbevisstheten jobbe	13
4.3 Idékart	13
4.4 Moodboard	14
4.5 Storyboard	14
4.6 Dummy	14
5.0 Designbrief	15
5.1 Innledning	15
5.2 Bakgrunnsinformasjon	15
5.3 Visjon og foretningssidé	16
5.4 Bakgrunn for designprosjekt, mål og ambisjonsnivå	16
5.5 Dagens image og posisjon i markedet	17
5.6 Ønsket image og posisjon	17
5.7 Krav til designers kompetanse	17
5.8 Sjangerkartlegging	17
5.9 Målgruppekartlegging	18
5.10 Forretningsmessige mål med tilhørende designstrategi	18
5.11 Spesifisert fremdriftsplan	19
6.0 Faglige valg	21
6.1 Historien	21
6.2 Illustrasjoner	22
6.3 Typografi	24
6.4 Farger	25

<i>6.5 Komposisjon</i>	25
<i>6.6 Format</i>	26
<i>6.7 Papir</i>	26
<i>6.8 Omslag</i>	26
<i>6.9 Boken som helhet</i>	27
7.0 Avslutning og konklusjon	28
8.0 Litteraturliste	29
9.0 Vedlegg	30
<i>9.1 Vedlegg 1: Prosessbok – research</i>	
<i>9.2 Vedlegg 2: Prosessbok – skisser</i>	

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av prosjekt

Det å kunne kjenne seg igjen i det kjønnen man blir definert som fra omverdenen, er viktig for alle. Når barnet er i magen, kan vi på ultralyd i uke 18 se om det blir en gutt eller jente. Dette legger ofte noen føringer for hvordan man som foreldre tar valg for barnet fremover, og ikke minst samfunnet. Barnet blir sluset inn i for eksempel «jente-kanalen». Soverommet blir dus rosa, kjolene henger klar i skapet, og du får partall i personnummeret ditt. Fra biologiens side blir du jente med former, eggstokker, menstruasjon og lys stemme. Alle disse ytre faktorene, gjør at barn som er født i feil kropp, opplever at deres indre og yte ikke går overens. Når barn ned i 2-3årsalderen opplever at de egentlig er det motsatte kjønn, kan det være vanskelig og svært frustrerende å ikke vite hva som er «feil».

De siste årene har det blitt mer åpenhet om det å være født i feil kropp. Dokumentaren «Født i feil kropp» på TV2, er inne i sin andre sesong. Debatter, dokumentarer og kjente personligheter står frem om kjønnskifte, og belyser temaet på en positiv måte som kan være til hjelp for andre.

Det er hvert år 15-20 barn under 15 år som er til utredning og behandling på Rikshospitalet for diagnosen F 64.0 Transseksualisme (HBRS). En gjenganger i disse barnas historie, er at når de først skjønner at de ikke er som alle andre jenter og gutter, vet de ikke at det er noe som heter transseksualitet, og at man kan gjøre mye for å bytte kjønn. Ofte er det tilfeldigheter som gjør at de får høre om diagnosen transseksualitet.

1.2 Min motivasjon for prosjektet

Min motivasjon for å gjennomføre dette prosjektet henger sammen med at jeg har en bachelorgrad fra Førskolelærerutdanningen, og har jobbet som pedagogisk leder i barnehage i flere år. I studietiden var jeg genuint opptatt av litteratur som skildret de tabubelagte temaene. Jeg ser nytten i at bøkene skildrer en virkelighet og reflektere samfunnet. I barnehagen stilte jeg meg kritisk til litteraturen vi hadde på avdelingen. Jeg var opptatt av at den skulle skildre en moderne tid, hvor barna gjennom litteratur skulle se at alle mennesker er forskjellige individer, og at ingen er like. Trine Solstad (2008) sier så fint at det er viktig at barnelitteraturen skildrer det at man kan være barn på så mange forskjellige måter. Det er ikke

bare solskinnshistoriene om barndom og oppvekst som må skildres, men vi må også vise at det finnes barn som har en barndom som utfordrende.

1.3 Formål og hensikt med prosjektet

I manifestet First Things First Manifesto 2000 (Emigre, 2000), mener de undertegnede at vi som grafiske designere må ta et oppgjør med det kommersielle, og bruke vår kompetanse på å formidle blant annet sosiale utfordringer. Vi jobber med å kommuniserer et budskap visuelt, og dette skal vi bruke til opplysende designprosjekter.

Jeg vil i min bacheloroppgave ta for meg et sosialt tabubelagt tema. Jeg skal fortelle en historie som er basert på flere reelle historier fra barn som er født i feil kropp, gjennom tekst og illustrasjoner. Barneboken skal bekrefte og belyse ovenfor barn, at vi alle er forskjellige individer med forskjellige identiteter. Mange har fordommer mot det å være født i feil kropp, og opplever det som noe ukjent, fremmed og kanskje skremmende. Noen har forståelse, mens andre reagerer negativt. Stort sett bunner alt ut i uvitenhet (HBRS). Boken skal derfor først og fremst være holdningsskapende. Med det så mener jeg at hvis man igjennom litteraturen kan «normalisere» det å være født i feil kropp, så vil barn kunne få en forståelse for at noen opplever å være født i feil kropp, og akseptere det. Barn er ikke like fordomsfulle som oss voksne.

*«Når jeg og du møter hverandre, kommer det frem et vi»
(Skjeseth, 1992).*

Jeg vil også at denne boken skal være en tidlig hjelpende hånd for de barna som føler de er født i feil kropp. Dermed vil også boken være en selvhjelpsbok.

*«Kjønnsforskeren Susanne Keunert beskriver bildebøker som en av flere scener som barn bruker i sin utforskning og arbeid med å utvikle en identitet og kjønnsidentitet.»
(Reform)*

1.4 Problemstilling

Ut i fra at det ikke eksisterer skjønnlitterære barnebøker om tematikken transseksualitet i Norge, stiller jeg meg noen spørsmål; Er det ikke behov for en barnebok om transseksualitet, eller er ikke barnelitteraturen klar for å skildre det? Gjennom denne bacheloroppgaven skal jeg prøve å få svar på disse spørsmålene, og min problemstilling er derfor:

Hvordan kan barnelitteraturen skildre det å være født i feil kropp?

Om å designe en illustrativ historiefortellende bok for barn i alderen 3-6 år.

1.5 Avgrensning

Teoretisk del

Det er mange tabubelagte temaer som burde vært skildret i barnelitteraturen. Det er viktig at barn får et nyansert bilde av hvordan vi mennesker er forskjellig, men i denne oppgaven tar jeg kun for meg temaet transseksualitet, eller det å være født i feil kropp. Boken er reell for alle – både voksne og barn, men jeg har en primærmålgruppe som er barn i alderen 3-6 år.

Praktisk del

Designmessig har denne oppgaven også noen avgrensninger. Først og fremst har jeg begrenset meg til å presentere historien i en trykksak i form av en bok. Jeg kommer ikke til å utfordre bokbegrepet. Skisser og illustrasjoner skal utformes analogt. Det vil da si at det kun er montering av tekst og illustrasjon som gjøres digitalt. På grunn av tid og pris, så velger jeg å avgrense oppgaven til å fokusere på innhold og design, og ikke trykkeprosessen. Jeg vil likevel være med på å detaljstyre dummyen så langt det lar seg gjøre.

1.6 Oppgavens struktur

Innledningsvis i denne teoretiske delen av bacheloroppgaven, gir jeg en kort innføring i tematikken i oppgaven, min motivasjon, og hva sluttproduktet skal bli. Jeg presenterer videre noen spørsmål jeg vil stille underveis, min problemstilling og avgrensninger i oppgaven. Jeg gjør senere en begrepsavklaring for å introduserer begrep jeg bruker videre i oppgaven. Her vil jeg også si noe om litteraturen jeg bruker i både den praktiske og teoretiske delen. Videre kommer en del om metode. Jeg greier ut om hvilken metode jeg bruker for å innhente informasjon, samt hvorfor akkurat denne metoden er hensiktsmessig å bruke i forhold til min problemstilling. I hoveddelen av denne oppgaven, trekker jeg tråder fra informasjonen jeg har samlet fra metoddelen, for å sette det opp mot min designløsning. Jeg viser til den kreative prosessen ved bruk av kreative metoder, presenterer min designbrief og faglige valg. Avslutningsvis kommer en oppsummering og konklusjon. Hele oppgaven forankres i teori.

2.0 Teorigrunnlag

2.1 En begrepsavklaring

I denne oppgaven bruker jeg begreper som ofte folk bare har hørt om, men som de ikke kan definisjonen på. Mange vet for eksempel ikke at transseksualisme er en diagnose.

2.1.1 Transseksualisme

Transseksualisme handler ikke om legning som ofte er en misoppfatning blant folk flest. Det handler ene og alene om at kjønnsidentitet til en person ikke samsvarer med det biologiske kjønn (HBRS). Det finnes ikke god nok forskning på hvorfor dette skjer, men en teori er at ved fosterstadiet utvikler hjernen og kroppen seg i to retninger. Hjernen blir et kjønn, mens kroppen blir det motsatte kjønn, sier Tone Maria Hansen ved HBRS i mitt intervju.

2.1.2 Født i feil kropp

Å være født i feil kropp er en mer folkelig betegnelse på det å være transseksuell. Det beskriver bedre at det handler om identitet og ikke legning, og kan være med på å avlive mytene om hva transseksualitet handler om.

2.1.3 Identitet

Det store norske leksikon (SNL, 2016) definerer identitet som noe en person opplever som sentralt, ekte og typisk ved seg selv. Vi danner et selvbilde som vi aksepterer, og ut i fra dette danner en livsstil som går overens med dette selvbildet. Det handler kort fortalt om hvem man selv føler man er.

2.1.4 Designfaglige begreper

Jeg har valgt å presentere forskjellige designfaglige begreper i mine prosessbøker, der det knyttes opp mot konkrete eksempler.

2.2 Valg og bruk av teori

Jeg har tatt utgangspunkt i litteratur fra hele dette studie som er relevant for oppgaven. Dette gjelder spesielt for fagene kreativ metode og idéutvikling, vitenskapsteori, typografi, grafisk design og samfunn, fargelære og komposisjon. Vi har hatt lite om illustrasjon og bokdesign i løpet av studiet, så jeg har brukt ekstern litteratur både til illustrasjonsdelen, men også for bokdesign. Siden boken har en målgruppe som er barn mellom 3-6 år, så har jeg brukt litteratur fra Førskolelærerutdanningen som omhandler viktigheten av god og reflektert litteratur for barn.

De fleste teoretiske kildene blir presentert på de stedene i prosessbøkene hvor det er relevant. Grunnen til at jeg har valgt å gjøre det på denne måten, er for at det er lettere å se sammenheng mellom teori og praksis når det står opp mot hverandre, og ikke i forskjellige deler av besvarelsen.

3.0 Metode

3.1 Metodevalg

Min problemstilling omhandler mennesker som individ og deres følelser, og det lar seg ikke måle med tall i tabeller. Jeg vil derfor benytte kvalitativ metode. Jeg vil basere min metode på intervju, etterfulgt av snøballmetoden og sekundærdata. Målet med å bruke disse metodene er for at jeg skal få en helhetsforståelse av temaet (Larsen, 2010). Jeg vil også kunne få svar på om det er riktig å introdusere barn for transseksualitet i lav alder. Gjennom intervjuobjektene er det også mulig å bli satt i kontakt med andre relevante intervjuobjekter gjennom snøballmetoden. Intervjuobjektene jeg vil ta kontakt med er personer som har god kunnskap om temaet transseksualitet og barn, men også de som har kunnskap om det å lage skjønnlitterære bøker for barn med utfordrende tema.

3.2 Intervju

Jeg ser det som hensiktsmessig å bruke forskjellige former for intervju i min bruk av kvalitativ metode.

3.2.1 Samtaleintervju

Når jeg skal intervju personer som skal fortelle historier om det å være født i feil kropp, vil jeg benytte meg av samtaleintervju. Larsen (ibid.) skriver at dette er en intervjuform som er langvarige, og hvor man er interessert i intervjuobjektets personlige atferd og holdninger, erfaringer og opplevelser. Metoden gir rom for å snakke fritt og bruke egne ord på sine opplevelser og holdninger. Samtalen skal fortsatt være litt styrt og strukturert. Jeg ser på dette som en hensiktsmessig metode når jeg skal intervju de som sitter på historier som kan være relevant for min barnebok.

3.2.2 Intervju med intervjueskjema

Intervju med intervjueskjema er noe strengere i formen enn samtaleintervju. Dette er en for intervju som jeg vil benytte når jeg snakker med fagpersoner, som ikke er direkte knyttet opp mot transseksualitet, men som har kunnskap om for eksempel barnelitteratur. I et intervjueskjema vil jeg lage ferdig formulerte spørsmål, men som det er mulig å svare fritt på. Larsen (ibid.) skriver at spørsmålene bør utformes på den måten at jeg får svar knyttet opp til min problemstilling. Fordelen med bruk av denne metoden i forhold til samtaleintervju, er at

det reduserer informasjonsmengden, og det er lettere å bearbeide i etterkant av intervjuet (ibid.).

3.2.3 Spørreskjema på mail

Noen relevante intervjuobjekter bor langt unna, så jeg ikke har mulighet til å intervju dem ansikt til ansikt. Da kan det være hensiktsmessig å sende spørreskjema på mail. En fordel her er at de kan svare når de selv har tid, og jeg kan få inn flere svar da det er lettere for folk å svare på en mail, enn å møtes for et intervju. Det er ulemper ved denne metoden også. De har mulighet for å tenke igjennom og omformulere svarene sine, og om det er noen misforståelser underveis, så vil ikke dette kunne bli oppklart med det først (ibid.).

3.2.4 Sekundærdata

Sekundærdata er data som allerede er samlet inn, og er tilgjengelig for alle. En fordel med bruk av sekundærdata kan være at jeg får et innblikk i hvordan andre har tolket informasjon som er relevant for min oppgave. En ulempe ved at kildene ikke kommer direkte fra primærkilden, er at troverdigheten kan svekkes eller at informasjon blir fremstilling feil i forhold til primærkilden (ibid.). En nok så sikker sekundærdata vil være dokumentarserien «Født i feil kropp» på TV2. Det er personer som forteller sin historie, men det kan være avvik fra sannheten om dokumentaren er klippet til det ugjenkjennelige.

3.3 Innsamlet datamateriell

Jeg velger å kun presentere enkelte deler av funnene mine i denne teoretiske delen. Hva jeg har funnet, og hvordan dette har blitt implementert i min praktiske del, kan leses i vedlagte hefter prosessbok – research og prosessbok – skisser.

Jeg har valgt å ikke transskribere intervjuene, da flere av intervjuene mine nærmere ble en løs samtale, og intervjuobjektene snakk om mye som ikke var relevant for min problemstilling. Jeg har derfor valgt å trekke ut det jeg har sett på som relevant for oppgaven, og presentert det i prosessbøkene.

4.0 Kreativ prosess og metode

I starten av denne bacheloroppgaven opplevde jeg å stå på bar bakke både i forhold til kunnskap om tematikken, men også i forhold til å lage en historiefortellende, illustrativ barnebok. Jeg har derfor sett det som hensiktsmessig å samle alle mine funn fra metode og research gjennom å strukturere og visualisere mine funn.

4.1 Research

Nielsen (2011) mener at når «idébanken» er tom, så betyr det at man ikke har fått input nok. Man må gå ut og finne mer informasjon, som kan hjelpe meg med å løse opp sperren i idéutviklingen. Hun mener videre at jo mer man vet om oppgaven, problemet eller tematikken, jo større er sjansen for å få gode, uventede og interessante idéer. Jeg opplevde selv at jeg sto fast i utviklingen av historien i boken. Det skulle ikke mer enn å høre på deler av intervjuet jeg hadde med HBRS, og se noen av episodene i dokumentarserien «Født i feil kropp» (TV2) nok en gang, før jeg fikk nok input til å kunne slutføre historien.

4.2 La underbevisstheten jobbe

Nielsen (ibid.) skriver om viktigheten av å la underbevisstheten få fordøye det kreative arbeidet, når jeg selv ikke arbeider med oppgaven. I oppstartsfasen opplevde jeg at ny ideer kom frem i tide og utide (*se s. 7 i Prosessbok - skisser*). Underbevisstheten jobber til en hver tid med det som opptar våre tanker, og når den når frem til en løsning, så kommer det frem i hjernen som en idé (ibid). Det var akkurat dette jeg opplevde spesielt når jeg skulle sove eller var på jobb. Jeg måtte derfor hele tiden notere ideene som dukket opp, for at jeg skulle huske dem når jeg jobbet med oppgaven igjen. Et ganske interessant fenomen, som jeg kjenner meg så godt igjen i.

4.3 Idékart

Et idékart har vært nyttig for bearbeide mine funn for å kunne samle, systematisere, se sammenhenger og få et overblikk i innsikten jeg har fått gjennom mine metoder. Jeg har i min skisseprosess brukt det først og fremst som en notatteknikk (ibid.). Lerdahl (2013) skriver at det er mange måter å bruke tankekart på. Jeg har laget et idékart. Dette gir meg et overblikk over materialet, samt at jeg får plukket ut det mest relevante fra mine intervju som jeg kan bruke videre i designløsningen. Til sammen har dette idékartet generert nye ideer, og gitt meg et bedre overblikk over mye informasjon (*se idékartet s. 6 i Prosessbok – skisser*). Når

hjernen blir tvunget til å tenke på mange begreper, tanker og utsagn samtidig, kan det oppstå nye kombinasjoner, assosiasjoner og igjen blir dette til nye ideer (Nielsen, 2011).

4.4 Moodboard

Et moodboard har vært til hjelp i utviklingen av mine illustrasjoner. Jeg brukte Pinterest (sosial fotodelingsside) og litteratur om å skape en illustrert karakter, samt litteratur for å lage bildebok for barn som inspirasjon. For å få samlet og sortert alt jeg hadde funnet av inspirasjon for mine illustrasjoner, lagde jeg et moodboard (*se s. 20 i Prosessbok - skisser*). Dette sier noe om stemningen, streken, og fargebruken jeg ønsker å bruke.

4.5 Storyboard

En av de kreative metodene jeg så på som mest hensiktsmessig, var å benytte meg av storyboards. Jeg lage historien først, for så å sette illustrasjoner til. Jeg opplevde det som veldig nyttig å kunne tegne opp enkle skisser av illustrasjonene i ruter med tekst under, for å sortere oppslagene i riktig rekkefølge, for å justere historien og komme frem til en god dramaturgi (Lerdahl, 2013). Storyboard hjalp meg også til å se hvordan oppslagene fungerte sammen både i forhold til komposisjon og layouten til boken (Salisbury, 2004). Det er ikke like lett å få samme oversikt med enkeltark i størrelse A3.

4.6 Dummy

Salisbury (2004) mener at det å gå fra 2D til 3D når man jobber med bokdesign, er viktig for å få en oppfattelse av hvordan oppslagene vil fungere i en bok i forhold til på skjerm. En dummy lages raskt ved å printe boken, og stifte den sammen som et hefte (*se s. 62 i Prosessbok - skisser*). Lerdahl (2013) sier at ved å lage dummyer i fullskala, kan man teste ut brukeraspektet, og se det visuelle ved produktet som form og uttrykk på en annen måte enn på skjerm. For min del så har jeg opplevde det som nyttig i forhold til plassering av elementene på oppslaget. Er typografien på plass i forhold til størrelse og plassering? Fungere illustrasjonene når oppslaget får en brett på midten på lik linje som på skjerm?

5.0 Designbrief

5.1 Innledning

Hensikten med å skrive en designbrief er å få en helhetlig oversikt over oppgaven man skal utføre, og den skal fungere som en plattform for meg som designer. Den skal sikre at jeg kommer frem til en relevant og fungerende designløsning. Å skrive en designbrief er ikke en lineær prosess. Den blir tillagt mer informasjon underveis, og må justeres etter hvert som oppdragsgiver kommer med endringer og nye innspill. Designbriefen skaper en form for ramme som designeren må jobbe innenfor. Det betyr riktig nok at man har noen begrensninger, men disse begrensningene kan også være mulighetsskapende.

I mitt tilfelle er oppdragsgiveren fiktiv, men HBRS er oppriktig interessert i produktet jeg skal designe, så på sikt kan de bli en potensiell kunde. Det er derfor viktig at jeg setter meg inn i deres virksomhet og behov for produktet jeg skal lage.

5.2. Bakgrunnsinformasjon

Harry Benjamin Ressurssenter ble stiftet 9. januar 2000, og er en organisasjon som jobber for å informere og øke kunnskapen om diagnosen transseksualisme. De jobber tett opp mot barnehager, skoler og andre institusjoner for å spre kunnskap. De vil i den forbindelse lage en skjønnlitterær barnebok om det å være født i feil kropp for barn mellom 3-6 år. Boken skal først og fremst være holdningsskapende, men også være en bok som de kan dele ut til barn som en selvhjelpsbok.

Bakgrunnsinformasjon om bedriften

Harry Benjamin Ressurssenter (HBRS)

Besøksadresse: Christian Krohgs gate 34, 0186 Oslo

Kontaktperson: Tone Maria Hansen (daglig leder) / Mikael Scott Bjerkeli (nestleder)

E-post: tone.maria@hbrs.no / mikeal@hbrs.no

Telefon: 22 11 40 40

3 ansatte

4 styremedlemmer

Landsdekkende og selvstendig forening.

Prosjektets faser (sammendrag)

Fase 1: Designbrief, utvikling og godkjenning. Resultat: Godkjent designbrief.

Fase 2: Research: visuell kartlegging av relevante litteratur. Resultat: Felles bransje-/sjangerforståelse.

Fase 3: Utvikling av historie og illustrasjoner. Resultat: Godkjent historie og illustrasjonsstil.

Fase 4: Utvikle konseptuell retning for illustrasjon. Resultat: Skisseprosess med forskjellige illustrasjonsuttrykk

Fase 5: Videreutvikle og ferdigstille tekst og illustrasjon i bok. Resultat: Innlevering av prosjekt.

Fase 6: Ferdigstille og sende til trykk. Resultat: Godkjent sluttprodukt.

Frist for sluttleveranse: 23. mai 2017 kl. 09.00

Totalt budsjett for prosjektet: 10.000 kr

Prosjekteier, kunde: Tone Maria Hansen (daglig leder)

Prosjekteier, designer: Ingrid Christine Hole (kreativ leder)

Prosjektdeltakere: Tone Maria Hansen (daglig leder) / Mikael Scott Bjerkeli (nestleder) fra HBRS og Ingrid Christine Hole (designer)

5.3 Visjon og forretningsidé

HBRS ønsker å spre informasjon og kunnskap om diagnosen transseksualisme. De arbeider for et godt og trygt behandlingstilbud, og forebyggende helsearbeid. De bidrar til at de som opplever at de som er født i feil kropp får bedre levekår og livsvilkår og styrker den psykiske helsen. Arbeidet bunner ut i at de med diagnosen transseksualisme skal fungere i hverdagslige sammenhenger som på skole, i arbeid og generelt ute i samfunnet. De har som mål å fremme målgruppens krav og rettigheter og vise omsorg for alle medlemmene i foreningen.

5.4 Bakgrunn for designprosjektet, mål og ambisjonsnivå

HBRS jobber daglig med å lette hverdagen til barn, unge og voksne som opplever at de er født i feil kropp. De deler informasjon i form av nettside og brosjyremateriell, men ser nå behovet for at barn ned i 3-årsalderen skal ha en historiefortellende bok, hvor de kan kjenne seg igjen i hovedpersonens følelser, opplevelser, opp og nedturer. De ønsker også at dette kan være en bok for foreldre. De vil også at den skal deles ut i barnehager for å skape gode holdninger og forståelse hos alle barn (og voksne) om at alle er forskjellige individer.

5.5 Dagens image og posisjon i markedet

HBRS har posisjonert seg som et av landets mest kjente stiftelse for transseksualisme. Statusen og omdømme har økt betraktelig etter at de var pådrivere for serien «Født i feil kropp» på TV2, som nå er inne i sin andre sesong. Personene som driver HBRS er selv født i feil kropp, og styrker derfor troverdigheten, kunnskapen og erfaringene som stiftelsen sitter inne med. Det er likevel mange kritikere, som ikke syntes det arbeidet de gjør med å spre kunnskap om transseksualisme er tiltalende.

5.6 Ønsket image og posisjon

HBRS ønsker at diagnosen transseksualisme skal bli «normalisert» i samfunnet. De opplever at det er mange fordommer mot denne gruppen, og at det stort sett bunner ut i uvitenhet. De vil øke kunnskapen blant folk, for at de som opplever å være født i feil kropp skal bli akseptert for den de er. Noen kritikere er foreldre som reagerer sterkt på arbeidet de gjør med å informere spesielt barn om denne diagnosen, da de opplever det som «forkynning». Dette tar HBRS sterk avstand fra, og ønsker å bli sett på som en seriøs stiftelse, som kun vil spre god kunnskap og sørge for at barn får gode holdninger til at vi alle er forskjellige.

5.7 Krav til designerens kompetanse

HBRS sier at de har ønsket å lage barnebok for de minste lenger, men de har ikke hatt kunnskap om å lage en bok, eller resurser til å kunne gjennomføre det selv. Med få resurser ser de det derfor som hensiktsmessig at en person kan både illustrere, lage historien og bokdesignet. Jeg som designer må derfor sette meg inn i tematikken, snakke med relevante personer som sier noe om behovet, finne gode historier, og ha en visuell formidlingsevne gjennom tekst og illustrasjon.

5.8 Sjangerkartlegging

Boken jeg skal lage, går på tvers av flere sjangere. Først og fremst er det en historiefortellende illustrativ barnebok. Den kan være holdningsskapende og en selvhjelpsbok. Samtidig så beveger den seg inn i den skjønnlitterære sjangeren som tar opp vanskelige eller tabubelagte temaer. Jeg vil derfor legge min hovedvekt i researchen på å utforske billedbøker for barn som tar opp vanskelige temaer. Hvordan skildrer forfatteren vanskelige temaer i barnebøker? Hvordan presenterer illustrasjonene historien? Jeg vil også se på hvordan forfatteren og illustratøren skaper et samspillet mellom tekst og illustrasjon (*se fra s. 10 i Prosessbok - research*).

5.9 Målgruppekartlegging

Min primærmålgruppe er barn mellom 3-6 år. Barn i denne alderen begynner barn å få en forståelse av hvilke kjønn de er, og hvilke «forventninger» de rundt har til dette kjønn. Barn ned i 3-årsalderen kan danner stereotypier, men det er ikke før de er rundt 6 år at de kan skjønne og utvikler fordommer (Spilde, 2012). Derfor er det viktig at denne boken blir presentert i alderen til målgruppen, for at de skal kunne utvikle gode holdninger til det å være født i feil kropp, før de utvikler eventuelle fordommer.

Det er barn helt ned i 2-3årsalderen som får en følelse av at det er noe som ikke stemmer med kroppen deres (HBRS). De som er født i feil kropp, blir bevisst på seg selv i forhold til andre barn rundt, og at de går for eksempel bedre overens med det motsatte kjønn i leken, og i forhold til interesser, leker og klær. Derfor kan boken være en tidlig hjelpende hånd for de som opplever å være født i feil kropp.

Sekundærmålgruppen til min bok kan være voksne som har barn eller som jobber med barn som er født i feil kropp, som for eksempel HBRS. Andre som er interessert i å formidle forskjellige måter å være barn på som barnehagelærere og lærere, vil også kunne ha interesse i boken.

5.10 Forretningsmessige mål med tilhørende designstrategi

Forretningsmessige mål	Designstrategi
Barnebok for målgruppen 3-6 år.	Bokens illustrasjoner skal appellere til målgruppen: <ul style="list-style-type: none"> - Illustrasjonsstil - Strek - Karakterer - Fargebruk - Typografi
Boken skal være skjønnlitterær	Boken skal ha skjønnlitterære kvaliteter <ul style="list-style-type: none"> - Realistisk - Fiksjon Boken skal ha en tydelig dramaturgi.

Boken skal være en historiefortellende	Historien skal være fiktiv for å anonymisere informantene, men skal basere seg på reelle historier.
Boken skal være illustrert	Illustrasjonene skal ha et samspill med historien. Illustrasjoner og tekst skal utfylle hverandre. Illustrasjoner og tekst skal fremtre som usensurert og konkret. Analog utførelse.

5.11 Spesifisert fremdriftsplan

Fase 1: Designbrief.

Resultat: Godkjent designbrief

Tidsfrist: 17.02.17

Fase 2: Research: Metode for innsamling av data og visuell kartlegging av relevante barnebøker.

Innhold: Intervju, spørreskjema, finne sekundærdata og research av skjønnlitterære billedbøker som skildrer utfordrende tema.

Resultat: Innsikt i tematikk og sjangerforståelse

Tidsfrist: 17.03.17

Fase 3: Utvikling av historie og illustrasjoner.

Innhold: Idékart, moodboard og storboard

Resultat: Ferdige oppslag

Tidsfrist: 24.03.17

Fase 4: Utvikle konseptuell retning for illustrasjon.

Innhold: Skisseprosess – finne karakter og illustrasjonsstil

Resultat: Ferdigstilte illustrasjoner

Tidsfrist: 21.04.17

Fase 5: Videreutvikle og ferdigstille tekst, illustrasjon og omslag.

Innhold: Sette typografi og illustrasjon sammen. Lage omslag.

Resultat: Ferdigstille boken, og klargjøre til trykk.

Tidsfrist: 05.05.17

Fase 6: Sende til trykk. Resultat: Godkjent sluttprodukt

Innhold: Sende bok til trykk med instruksjoner om papir.

Resultat: Ferdig dummy

Tidsfrist: 15.05.17

Ferdig leveranse til oppdragsgiver: 23.05.17 kl. 09.00

6.0 Faglige valg

6.1 Historien

Jeg har hele veien prøvd å være ydmyk, og tilegne meg kunnskap nok til å kunne formidle en historie som har rot i virkeligheten. Å stå på totalt ukjent grunn og skal prøve å formidle følelsene til noen ved å skildre det å være født i feil kropp, er å ta på seg en stor oppgave når jeg ikke har kjennskap til temaet fra før. Forfatter Gro Dahle og illustratør Svein Nyhus er et ektepar som ofte får i oppdrag fra sitt forlaget, å skildre vanskelige situasjoner i barnebøker. Hun skriver i et innlegg for Forlagsliv (Dahle, 2016), at det er å balansere på en knivsegg å lage slike skjønnlitterære bøker. Man skal ikke skremme, men allikevel bevisstgjøre. Det skal ikke være pedagogisk eller informativt, men tekster med skjønnlitterære kvaliteter hvor man blir dratt mellom fiksjon, humor og alvor.

Å finne kunnskap

I min metodiske del av denne oppgaven, var jeg først og fremst opptatt av å finne intervjuobjekter som kunne gi meg nok informasjon om det å være født i feil kropp. Jeg måtte samle nok informasjon og kunnskap for å kunne basere min egen historie på et erfaringsgrunnlag som andre kan kjenne seg igjen i. Jeg tok kontakt med HBRS for et intervju. Mikael som har med barna å gjøre i stiftelsen, hadde mange oppfattelse og historier å dele (*se utdrag s. 20 i Prosessbok - research*). I kombinasjon med historiene som blir fortalt i dokumentarserien «Født i feil kropp», følte jeg at jeg hadde et solid grunnlag for å komme frem til en historie. Tone Maria Hansen på HBRS sa i nærmest en bisetning i intervjuet, at noen jenter lurer på når tissen skal falle av. I intervjuet med Dag Larsen (*se utdrag s. 22 i Prosessbok - research*) på barnebokinstituttet nevnte jeg tilfeldig at Tone Maria hadde sakt det, og han stilte spørsmålet «*hvorfor ikke bare lage en banal historie om hvorfor tissen ikke faller av, eller hvor tissen er?*». Jeg tenkte i mitt stille sinn at det var vel å trække over streken, men i ettertid når jeg tenkte over målgruppen min, så er de opptatt av sin egen og andres tiss. «Tiss, bæsje, promp»-humoren er jo på sitt sterkeste i den alderen. Larsen, sa også at jeg må gjøre det enkelt og konkret, og det er ikke alvor uten litt humor.

En klisjéfelle

Det er lett å gå i «klisjé-fellen» når man skal lage en barnebok. Noen stereotypier må det være for at målgruppen skal skjønne hva budskapet er i min bok. Miriam Østrem som svarte på

mitt intervju-skjema via mail, og er en av deltakerne i dokumentarserien «Født i feil kropp», advarte meg mot at boken skulle handle ene og alene om klær og ytre faktorer (*se utdrag s. 21 i Prosessbok - research*). For det er ikke det det handler om i bunn og grunn. Dette har jeg hele tiden hatt i bakhodet under utviklingen av historien. Selv om Martin går i ballkjole, så er det en bakenforliggende årsak til at han gjør det. Han glemmer tissen sin, og blondetrusen han har stjålet av moren.

Historien som helhet

Jeg opplevde det som en utfordring å få historien til å henge sammen, og bygge en god dramaturgi. Det var først når jeg flyttet oppslag med badekaret fra midten av historien, til starten, og mor kom inn i bildet at brikkene falt på plass. Jeg hadde i utgangspunktet ikke tenkt til å ha med voksne personer etter råd fra Dag Larsen. Han var redd for at det kunne bli et ovenfra og ned forhold, og at pekefingeren skulle komme frem. Han ba meg som pedagog å tre tilbake, og slippe frem Martin alene. Som et kompromiss fikk mor være med i og halvveis utenfor formatet. Miriam Østrem mente nemlig at det var viktig å få frem at venner og familie aksepterte at hovedpersonen egentlig ville være en jente.

6.2 Illustrasjoner

Dag Larsen var opptatt av at bildene ikke skulle repeterte teksten. Det hørte til i bøkene for de aller minst. Han snakket om at det er to dramaturgier i en billedbok. Det ene er fortellingen i tekst, og det andre er fortellingen i illustrasjonene. Stine Linstad fra Gyldendal forlag, snakket og at disse dramaturgiene måtte bølge sammen, og ikke gå som to parallelle linjer. Bildene må tilføre historien noe mer. Oppslaget hvor Martin har stjålet blondetrusen til moren er et eksempel hvor illustrasjonen «svarer» på spørsmålet til moren.

Jeg har også valgt å ha med et oppslag hvor Martin sitter helt alene i en stor Sacco-sekk. Han sier ingen ting, men uttrykket hans, og at kjolen er halvveis avkledd, viser at han står ovenfor et veiskille. Dag Larsen snakket om at hovedpersonen måtte bli «presset» opp i et hjørne for å ta et avgjørende valg, og det er det som skjer på dette oppslaget. Illustrasjonen forteller alt, uten et eneste ord.

De fleste barn ville kanskje vært redd for å dra til legen, for dit drar man jo bare når man er syk. Martin blir oppstemt når moren sier han skal til legen på 6-årskontroll. Dette er en situasjon som er hentet fra «Født i feil kropp», hvor Ava Leana Enoksen nektet å bli

undersøkt nedentil på 6-års kontroll, fordi hun ikke ville vise utovertissen sin som hun hatet. Martin der i mot tror at legen endelig skal få tissen til å falle av. Dette er eksempler på hvordan jeg har valgt å skape en samhörighet mellom tekst og illustrasjon.

En bekreftelse

Jeg har vært litt usikker på hvordan barn ville tolke boken, da Dag Larsen sier at barn har en helt egen måte å tolke billedbøker på i forhold til oss voksne. Jeg sendte boken til Mikael på HBRS, og han hadde vist boken til sin datter. Ingen ting er bedre enn å få tilbake en mail med «*leste den for Henny, datteren min på fire år. Den åpner for undring!*».

Illustrasjonsstil

Det er ingen hemmelighet at jeg ikke er en illustratør, men jeg har malt og tegnet mye opp igjennom årene, da spesielt når jeg gikk på tegning, form og farge på videregående. Som grafisk designer så jobber man stort sett digitalt, så jeg syntes det var gøy å kunne ta frem malerpenslene igjen. Jeg fant ut gjennom research av illustrasjoner i billedbøker for barn, at jeg kunne grupperer de forskjellige illustrasjonsstilene i bøkene (*se s. 29 i Prosessbok - research*). Kjente barnebokillustratører som Svein Nyhus og Lisa Aisato er åpne om hvilke teknikker de bruker i sine illustrasjoner. De tegner mye analogt, men etterarbeidet gjør de i Photoshop, om ikke alt er tegnet digitalt. Illustrasjonene deres bærer fortsatt preg av at det er tegnet for hånd, da de er flinke i bruken av forskjellige verktøy som pensler og tekstur i Photoshop.

Et oppgjør med det digitale

Jeg har valgt å ta et oppgjør med det digitale, og har hele tiden ønsket å jobbe gjennomgående analogt med mine illustrasjoner. Jeg viser til fordeler og ulemper ved flere av illustrasjonsstilene jeg har prøvd ut, for å finne den riktige stilen som jeg syntes passet for målgruppen og historien (*se s. 22 i Prosessbok - skisser*). Valget av teknikken guache og penn endte jeg på fordi det var illustrasjonsstilen som var mest fleksibel i forhold til hvordan jeg ønsket at «streken» skulle gjenspeile historien. Martin har følelser alt i fra å være innesluttet til veldig sint og frustrert, og dette må vises gjennom penselstrøk og strek. Som Øyvind Torseter sa i panelsamtalen på Nasjonalbiblioteket, så handler det om å få riktige «magefølelse» i det man finner den riktige illustrasjonsteknikken.

6.3 Typografi

Jeg har i min reserch sett på hvordan typografi blir brukt i billedbøker for barn (*se s. 34 i Prosessbok - research*). Her er det en del som enda tyr til tradisjonell typografi, mens flere implementerer typografien i illustrasjonene. Jeg tenker at i nye moderne billedbøker for barn, så er det viktig at tekst og illustrasjoner leses sammen. Med en gang tekst blir skilt fra illustrasjonene på oppslaget, så oppfordrer designeren til at det skal leses hver for seg.

Når tekst og bilder står sammen

Jeg har hatt en omfattende skisseprosess for å finne riktig typografi til «brødteksten». Jeg har først og fremst hatt en prosess på hvordan typografien skal presenteres på oppslaget (*se fra s. 32 i Prosessbok - skisser*). Jeg har valgt å gå for en kombinasjon av tradisjonell plassering av tekst til leken. Når Martin snakker til seg selv eller tenker i en rolig sinnstilstand, så «normaliseres» dette gjennom tradisjonell plassering av teksten. De gangene han er sint og frustrert, utfordrer jeg den tradisjonelle typografien, så den «skriker» med han. Lupton (2010) skriver at det å uttrykke ordenes mening kan gjøres med utforming av ordet. Størrelse og plassering gjør at ord kan uttrykke mer enn bare det man kan lese, og det er dette jeg vil oppnå på disse oppslagene. Jeg hadde en utprøving hvor all tekst skulle utformes som lekent (*se fra s. 34 i Prosessbok - skisser*). Jeg så i ettertid ved å kombinere dette med det tradisjonelle, så fikk den lekne typografien komme bedre frem på få oppslag når det var få av dem.

Valg av font

Proessen med å finne riktig font har også vært omfattende. Jeg har prøvd ut alt i fra fonter som regnes som god leselighet, til mindre godt leselige håndskrifter. Rannem (2012) skriver om viktigheten av å gi typografien en metaverdi. Metaverdi eller metabudskap handler om «budskap om budskapet». Det er noe underliggende og en dypere mening i typografien. Typografien kan gi assosiasjoner som har sammenheng med innholdet. Med dette i bakhodet, la jeg fra meg fonter med god leselighet, for å gi Martin en stemme gjennom typografien. Jeg utforsket derfor håndskrevende fonter (*se fra s. 36 i Prosessbok - skisser*). Boken er personlig og blir fortalt fra Martins perspektiv, og det er sjeldent noe mer personlig enn en håndskrift.

Fonten jeg har brukt på «brødteksten» heter «A year without rain». Det er en skrift som er skrevet med tykk penn, og står derfor godt med sine solide streker både for seg selv, men også i leken typografi, samt på ujevne bakgrunner. Grunnlinjen er ujevn, og dette er med på å

forsterke det håndskrevde. Bokstavene er ujevne, og alle disse faktorene til sammen gjør at skriften kan assosieres med det barnlige.

Typografiske nivåer

Rannem (2012) bruker begrepet visuell struktur om typografiske nivåer. Han beskriver det som «... *strukturelle valg som påvirker navigasjonen, leseren har mulighet til å orientere seg og finne frem i informasjonen*» (Rannem, 2012 s. 147). I min bok har det vært utfordrende å kunne skille mellom det Martin sier, tenker og de han har en dialog med som står utenfor formatet som moren. Jeg har derfor brukt snakkebobler rundt teksten til de som snakker til eller med Martin. Dette skiller seg fra Martins tradisjonelle typografi, for det er ikke han som er spesiell. Det er hans stemme og perspektiv vi hører og ser fra.

6.4 Farger

Farger spiller en stor rolle i illustrasjonene i en barnebok. Farger skaper blikkfang, og barn er spesielt opptatt av sterk fargebruk (West, 2015). Farger fremkaller også følelser i oss (Excell, 2011). Fargesymbolikk er et kjent begrep innen for illustrasjonsfaget. I mine illustrasjoner har jeg brukt farger til det ytterste, for å representere følelsene og sinnsstemningen til Martin som går opp og ned (*se s. 47 i Prosessbok - skisser*).

Bruken av farger

Streken i tegningene er enkle, og derfor må fargebruken holdes enkel. Jeg bruker fargekontrastene egenkontrast og komplementærkontrast (*se fra s. 46 i Prosessbok - skisser*). Fargens egenkontrast er den enkleste fargekontrasten å oppfatte for barn (West, 2015). Han skriver videre at ved 3-årsalderen har barn kunnskaper om de ni mest brukte fargene; grønt, blått, gult, rødt, blått, svart, hvit, lilla, orange og rosa. Barn liker best skarpe farger som rødt og blått (*ibid.*) Derfor er min fargepalett skreddersydd for målgruppen.

6.5 Komposisjon

En stor del av prosessen for å lage denne boken, har vært å jobbe med komposisjon (*se fra s. 60 i Prosessbok – skisser*). Komposisjon handler om hvordan jeg setter sammen elementer på en flate for å skape spenning, harmoni, balanse og en helhet (Rannem, 2012). Utfordringen gikk ut på å få illustrasjoner og tekst til å oppleves som en enhet på hvert oppslag. Samtidig så bruker jeg ikke noe form for grid i boken, som kan gjøre det utfordrende for leseren å orientere seg i oppslagene. Ved å utforme en god komposisjon, vil leseren bli ledet i riktig retning. Et konkret eksempel er når jeg la til en prikkete linje gjennom hele oppslaget hvor

Martin sier han liker å gå i kjole. Komposisjonen blir mer levende og helhetlig, samtidig som at den leder leseren igjennom oppslaget.

6.6 Format

Gjennom min research har jeg sett på hvilke formater barnebøker har (*se s. 50 i Prosessbok - skisser*). Det er stor overvekt av stående formater, men de siste årene har nesten kvadratiske formater også blitt mer brukt. Selv ville jeg utforske dette mer, og har skåret ut flere formater i tykkere papir, for å få en følelse av hvordan formatet opplevdes fysisk.

Det er først og fremst illustrasjonene som skal komme frem i boken, så det var første prioritet i valget av format. Jeg prøvde å plassere illustrasjonene i de forskjellige formatene, og så at de sto best i stående format (*se fra s. 51 i Prosessbok - skisser*). Illustrasjonene mine er malt på A3-ark, og det vil si at formatet må være under A4. Formatet endte derfor på en bredde på 200mm og en høyde på 280mm. Dette er et stort format, men som jeg skriver i prosessboken så er det konkrete illustrasjoner, og temaet skal få sin plass for å komme tydelig frem. Her er det ikke noe som skal skjules i mindre format.

6.7 Papir

Arkene jeg har brukt til mine illustrasjoner er 300g papir, med en grov tekstur. Det var et bevisst valg fra starten av, da jeg ønsket at denne tekturen skulle komme frem i illustrasjonene. Her ble jeg inspirert av Lisa Aisato sine illustrasjoner i «Odd er et egg», hvor hun lar lerretet som hun maler på komme gjennom i illustrasjonene. Ved å la arket skinne igjennom, understreker dette følelsen av at illustrasjonene er håndmalt.

Upolert og ekte

For å få tekturen til å bli taktil, har jeg derfor valgt å printe dummyen av boken på matt papir. Det gir en følelse av det opprinnelige arket jeg har brukt. Matte ark gir en visuell og taktil følelse av noe «upolert», som står i stil med handlingen i boken. Historien er upolert, ubehandlet og ekte.

6.8 Omslag

Etter å ha jobbet med innholdet i boken over lengre tid, var det som å starte på en ny prosess når jeg skulle designe omslaget. Jeg kunne tenke nytt. Omslaget skal skille seg ut blant alle andre barnebøker i bokhyllen, og virke selgende. Samtidig så skal det reflektere innholdet i boken.

Tanken bak

Jeg hadde en lengre prosess med utprøving av illustrasjon og typografi (*se fra s. 66 i Prosessbok - skisser*). Jeg hadde en idé om at Martin skulle være gutt på forsiden og jente på baksiden, men etter å ha jobbet med historien så lenge, så ble dette litt banalt. Jeg ville ikke at det skulle handle om gutt –og jenteaspektet ved boken, men heller reflektere sinnsstemningen hans. På forsiden er han nedstemt og holder over tissen sin, for å skjule den. Han er helt naken og avkledd. Dette forsterker følelsen av det å være sårbar. På baksiden der i mot, har han endelig fått bekreftet at han kan få være en ordentlig jente. Han spretter rundt naken, og han skjuler ikke tissen sin lengre. Så lenge han får være seg selv og uttrykke seg som en jente, så er det kanskje ikke så farlig å ha utovertiss likevel.

Illustrasjon

Illustrasjonene i boken er enkle, og med mye luft rundt. Jeg vil tro at omslaget ikke hadde blitt et like stort blikkfang om jeg hadde brukt samme stil på omslaget. Jeg henter derfor frem rødfargen som går igjen i boken, og med grove penselstrøk gir det et analogt uttrykk. Rødt er som sakt gjennomgående i boken, og fargesymbolikken gjengir Martins følelser. Fargen er feminin og symboliserer mot og vilje, samtidig som sinne, raseri og aggresjon (Rønning, 2016).

Typografi

Jeg har brukt en annen font på omslaget enn i boken. «Mango smoothie» er smalere og høyere, men samtidig utført med samme type strek – tykk penn. Grunnen til at jeg gikk for denne fonten fremfor den jeg har brukt i selve boken, er for få den stor nok på omslaget. Fonten i boken er rundere, og krever derfor mer plass i bredden, som betyr at skriften måtte være mindre. Jeg måtte gjøre fonten på omslaget tykkere enn den opprinnelig er, for at den ikke skulle forsvinne inn i den uttrykksfulle bakgrunnen.

6.9 Boken som helhet

Boken som helhet skal fremstå som et håndarbeid, med illustrasjoner som er utført analogt, og en typografi som illuderer håndskrift. Historien skal være søt, artig og morsom, men samtidig ha en seriøs undertone. Format og papirvalg gjenspeiler følelsen jeg ønsker historien skal formidle. Her skal vi ikke gå rundt grøten, og papiret er upolert. Omslaget skal også formidle dette uttrykket, samtidig som at det skal vekke nysgjerrigheten til en potensiell leser.

7.0 Avslutning og konklusjon

Det finnes i dag ikke noen norske bøker om transseksualitet for barn. Til nå har det kun vært skildret i ungdomslitteraturen. Innledningsvis stilte jeg meg selv spørsmålene om det ikke er et behov for en barnebok om det å være født i feil kropp, og om barnelitteraturen er eventuelt klar for det.

Jeg har gjennom min metode for innsamling av data kunne konkludere med et *ja*, vi trenger denne boken. Det er viktig at alle barn skal bli bevisst at det går an være født i feil kropp, og skape en aksept for at alle er forskjellige individer med forskjellige identiteter. Gyldendal forlag mener at det skal være minst en bok for hvert barn som de kan kjenne seg igjen i. De som opplever å være født i feil kropp, har ikke en slik bok i dag. Miriam Østrem går så langt som å si at hun kunne fått hjelp mye før, om hun hadde lest bøker som skildret barn som opplevde det samme som henne. Sitater fra forskere og fagpersoner innenfor barnelitteratur som jeg har bruk, i både den teoretiske og praktiske delen i denne oppgaven, har vært motiverende. De bekrefter som de overnevnte, hvor viktig min bok faktisk kan være både som holdningsskapende, men også som en selvhjelpsbok.

Ved å behandle utfordrende temaer med respekt gjennom en god historie, sjarm og litt humor, men likevel beholde en seriøs undertone, kan det meste av vanskelige temaer skildres i barnelitteraturen – og det bør det.

Boken min «*Når skal tissen min falle av?*» er derfor mitt svar på problemstillingen «*hvordan kan barnelitteraturen skildre det å være født i feil kropp? Om å designe en illustrativ historiefortellende bok for barn i alderen 3-6 år.*».

8.0 Litteraturliste

- Emigre. (2000) *First Things First Manifesto 2000*. Lest: 02.05.17
<http://www.emigre.com/Editorial.php?sect=1&id=14>
- Excell, L. (2011) *Komposisjon. Veien til flotte blinkskudd*. BookWorld
- Dahle, G. (2016) *Gro Dahle om å skrive om vanskelige ting*. Lest: 22.02.17
<https://www.forlagsliv.no/barnogunge/2016/09/13/gro-dahle-blekkspruten/>
- Larsen, A. K. (2010) *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Fagbokforlaget.
- Lerdahl, E. (2013) *Slagkraft. Håndbok i idéutvikling*. Gyldendal akademisk.
- Lupton, E. (2010) *Thinking with type. A critical guide for designers, writers, editors & students*. Princeton architectural press New York.
- Nielsen, D. (2011) *Idébogen. Kreative værktøjer og metoder til idé – og konseptudvikling*. Grafisk litteratur.
- Rannem, Ø. (2012) *Typografi og skrift*. Abstrakt
- Reform. *Utvikling av kjønnsidentitet*. Lest: 21.03.17
<http://genustest.no/utvikling-av-kjonnsidentitet/>
- Rønning, K. R. (2016) *Fargesymbolikk*. Lest: 13.04.17
<http://ndla.no/nb/node/167072?fag=52222>
- Salisbury, M. (2004) *Illustrating Children's Books. Creating pictures for publication*. Barron's.
- Skjeseth, J. (1992) «*Det gode mønsteret*» i Debattserien for barnehagefolk 1/92, Pedagogisk Forum 1992.
- Spilde, I. (2012) *Slik får barn fordommer*. Lest: 21.03.17
<http://forskning.no/barn-og-ungdom-psykologi-sosiale-relasjoner/2012/03/slik-far-barna-fordommer>
- Solstad, T. (2008) *Les mer! Utvikling av lesekompetanse i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Store norske leksikon (2016) *Identitet*. Lest: 21.01.17
<https://snl.no/identitet>
- West, S. (2015) *Barns kreativitet og färgpreferenser - en litteraturstudie*. Lest: 12.04.17
http://www.beckers.no/upload/162141/Barns_kreativitet_och_fargpreferenser.pdf

9.0 Vedlegg

9.1 Vedlegg 1: Prosessbok – research

9.2 Vedlegg 2: Prosessbok – skisser